

УДК 930.85:378:159.923.5(045/046)

Богданова Н. Г.,
доктор філософських наук, доцент кафедри
загальноінженерних дисциплін, професор
кафедри охорони праці та екологічної безпеки,
Навчально-науковий професійно-педагогічний
інститут Української інженерно-педагогічної академії
(Україна, Слов'янськ), bogdanovang@ukr.net

САМОПЛАНУВАННЯ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ЖИТТЄВОТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Висвітлено, що необхідним інтегративним елементом життєтворчої активності поряд з соціальним плануванням виступає самопланування. Метою статті є аналіз системно-планової діяльності людини щодо стратегічного впорядкування всієї множини і різноманіття факторів, які, з одного боку, визначають життєтворчі потенції особистості, а з іншого – знаходяться під безпосереднім впливом особистісної творчості. Головним методологічним інструментарієм дослідження є фундаментальні основи наукового аналізу, зокрема: діалектичний, герменевтичний, порівняльний, структурно-функціональний та інші методи. Зроблено висновок про те, що самопланування становлення і розвитку культури життєтворчості особистості – це складно-структурований і цілісно-спрямований процес, що поєднує в собі різномірну соціальну та індивідуальну мотивації, смисловий і ціннісний чинники встановлення життєвих цілей і методів їх досягнення. Перспективним напрямом у цій важливій темі є дослідження проблеми реалізації творчого потенціалу особистості.

Ключові слова: життєтворчість, самопланування, діяльність, особистість, цілепокладання, самореалізація, розвиток, культура, потенціал, самоздійснення.

Актуальність дослідження самопланування процесу розвитку культури життєтворчості особистості обумовлена проблемами практики і насамперед утвердження людини як особистості у складних і суперечливих економічних, політичних і соціокультурних реаліях сьогодення. Надмірна різноманітність та строкатість інформаційного світу призводить до того, що людина виявляється нездатною чітко визначитись із життєво важливими цілями і пріоритетами, намагаючись охопити безліч можливостей та благ, що транслуються і популяризуються зовнішнім соціально-знаковим середовищем.

Важливість проблеми індивідуального планування культури життєтворчості особистості, надання такому плануванню системно-цільового, стратегічного характеру полягає у тому, що вона має прикладний характер, який проявляється у розвитку соціокультурних, психологічних, навчальних і виховних, світоглядно формуючих практик створення та корекції умов особистісної самореалізації людини, яка належить до будь-якої вікової чи соціальної групи.

Проблему самопланування процесу розвитку культури життєтворчості особистості досліджують багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Методологічними засадами дослідження на філософському рівні є фундаментальні положення антропологічного підходу до феномену самореалізації людини (В. Андрущенко, В. Асмус, І. Бичко, Л. Коган, О. Лосєв, А. Маслоу, В. Муляр та ін.). На загальнонауковому рівні методології не менш важливими є ідеї представників гуманістичної психології про самореалізацію як одну з найвищих потреб людини (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл та інші). Актуальність вищезазначеної проблеми є безперечною, але вона залишається недостатньо розкритою. Незважаючи на досить об'ємний пласт літератури, означена проблематика все ще не має остаточно визначених контурів.

Тому метою статті є аналіз системно-планової діяльності людини щодо стратегічного впорядкування всієї множини і різноманіття факторів, які, з одного боку,

визначають життєтворчі потенції особистості, а з іншого – знаходяться під безпосереднім впливом особистісної творчості.

Життєтворчість як феномен культурної творчості особистості виникає і ефективно впливає на життєдіяльність людини саме завдяки свідомому плануванню життєвих цілей на основі ключових світоглядних установок, цінностей і мотивацій. Особистісні смисли, що впливають на самоствердження і самореалізацію людини, потребують постійного, систематичного, цілепокладального впливу, який здійснюється на основі системного, стратегічного життєусвідомлення процесуальної природи власного самоздійснення.

Розглядаючи структурні характеристики культури життєтворчості особистості, ми можемо побачити, наскільки важливу роль в структурі даного феномену відіграє саме системно-стратегічне особистісне самопланування. Воно, по суті, є смисловим, свідомим єднаним ланцюжком між мотиваційно-ціннісною, психологічно-формуючою сферою і цілепокладальною спрямованістю людського життя, що забезпечує виявлення в життєвій стратегії базисних особистісно-індивідуальних характеристик, сформованих в межах певної соціокультурної реальності та із врахуванням специфіки цивілізаційно-історичного середовища.

Самопланування має спільні і відмінні риси із соціальним плануванням. Спільність полягає в тому, що цей процес повинен враховувати об'єктивні реалії оточуючого людини середовища, соціокультурні умови життя, а також свідоме самопланування, як і планування соціальне, повинне мати системний, неперервний характер, що забезпечує ефективність і цілісність цілепокладання. Різниця ж полягає в тому, що, на відміну від соціального планування, самопланування не має наукового, чітко теоретичного характеру і може здійснюватися на основі світоглядно-ціннісних переконань людини, її емоційних переживань, екзистенціальних станів.

Отже, специфіка самопланування, становлення та розвитку культури життєтворчості особистості полягає у множинності мотивацій і чинників, що впливають на цей процес. Необхідність самореалізації в умовах існуючої зовні, тяжіючої соціальної реальності, вимагає від людини прояву і звільнення значної особистісної енергії з метою гармонізації, синхронізації та світоглядно-ціннісного об'єднання внутрішньо-духовного і зовнішньо-соціального світів. Саме така необхідність призводить до того, що культура життєтворчості особистості у своїй активно-творчій природі може формуватися лише за умови системно-стратегічного самопланування, вольового особистісного цілепокладання. Підкріпленій або заснований на свідомому ставленні до конкретних соціокультурних реалій, а також реалізований за рахунок значних енергетично-вольових зусиль, життєвий план перетворюється зрештою на саме життя, на процес творчої самореалізації, на становлення в якості історичного, соціального, культурного суб'єкта перетворення світу і суспільства.

Теоретичного визначення і фіксації вимагає насамперед цілепокладальний характер системно-стратегічної рефлексії щодо формування культури життєтворчості особистості.

Фундаментальність моменту цілепокладання визначає подальший процес особистісної самореалізації. Як і не були мотиви, що впливають на формування стратегічних

життєвих цілей, саме системно–стратегічна телеологічна визначеність особистісної сфери дозволяє людині розпочати процес свідомої самореалізації. Культура ж життєтворчості особистості є таким духовно–практичним феноменом, в якому в найзагальніших рисах як раз і фіксуються базисні смисли і цінності, що перетворюють життєдіяльність людини на цілеспрямований рух реалізації телеологічного покликання.

Людина є істотою з необхідним елементом цілеспрямованості; її телеологія передбачає в кожній її дії прагнення до реалізації себе в якості основної цілі. І саме від того, чи ця ціль є результатом спрямованої, свідомої, самопланувальної діяльності, або ж вона формується в хаотичному, споживацькому режимі, залежить характер культури життєтворчості особистості, а також її енергетично–вольові, тобто самореалізаційні потенції.

Важливою в цьому процесі є системно–стратегічна робота з вибудовування особистісної ієрархії світоглядних, життєво–визначальних цінностей, які, у свою чергу, формують основні смислові й аксіологічні структури, що є підґрунтям активної життєтворчої позиції особистості. Така аксіологічна ієрархія дозволяє, з одного боку, привносити цінності суспільства в світоглядну структуру особистості, а з іншого – на основі енергетично–вольового самоздійснення включати власні смислові пріоритети в соціокультурну структуру цивілізації. «При визначенні стратегічної концепції своєї поведінки, включаючи відношення до соціальних норм, особистість спирається на ієрархізовану систему особистісних ціннісних орієнтацій, що, в свою чергу, впливає на мотивацію поведінки, вибір цілей і нормативних або анормативних засобів їх досягнення. Таким чином ціннісні орієнтації, потреби і цілі особистості визначають її поведінку, тобто формують життєву стратегію особистості» [1, с. 52]. В свою чергу, усвідомлена, системно сформована особистісна стратегія дозволяє людині на будь–якому віковому етапі життя коректувати, змінювати, творчо трансформувати свої життєві цілі і пріоритети, тим самим не дозволяючи догматизувати особистісну аксіологічну сферу, перетворюючи своє життя на екзистенціально–волеверджувальний рух, основною метою якого є не якісь зовнішні орієнтири, а саме постійне формування і становлення культури життєтворчості в якості неперервної самоідентифікації, самостановлення і самореалізації.

Враховуючи вище зазначене, для розуміння потенціалу самопланування особистості необхідно також чітко усвідомлювати, що завжди головною метою життєвої стратегії людини є самопрояв і самореалізація, які досягаються у вигляді становлення духовно–антропологічної цілісності, яка, в свою чергу, на основі екзистенціально–вольової процесуальності людського буття є підґрунтям для подальшого творення і розгортання системно–цільової природи культури життєтворчості особистості.

«Абсолютно узгоджена взаємодія всіх антропологічних процесів у відкритій для сприйняття навколишнього світу людині здатна викликати антропологічну трансформацію холистичного характеру, зміну способу її мислення і сприйняття навколишнього світу. Досягнення антропологічної цілісності є основним завданням людини в її прагненнях до духовної досконалості» [2, с. 67]. При чому, духовна досконалість не може означати духовної чи життєвої замкнутості, здійсненності. Навпаки, досягнення певного рівня духовної цілісності і енергетично–ціннісної

цілеспрямованості дозволяє людині розвивати й надалі свій потенціал самопланування, адже цей процес не може бути замкнутий у певних часових або вікових рамках у зв'язку з тим, що людська буттєвість визначається антропологічною ентелехією екзистенціального характеру, яка є втіленням свободи самореалізації у певних соціокультурних умовах.

Свобода самореалізації як ключовий інтегруючий і систематизуючий елемент культури життєтворчості особистості є необхідною умовою ефективного системно–стратегічного самопланування.

Самоусвідомлення починається саме з розуміння своєї здатності до свободи вибудовування та реалізації особистісних життєвих стратегій як щодо реалізації індивідуальних прагнень і переконань, так і щодо реакції на зовнішньо–соціальні подразники та трансформації зовнішнього соціокультурного середовища.

«Самореалізація особистості проявляється зовнішнє як самоконстатування особистістю свого життєвого шляху, у якому проявляються сутнісні її сили. Тому самореалізуватися особистість може не тільки соціально–позитивно–активно, а й соціально–нейтрально і соціально–негативно» [3, с. 8]. Саме можливість вільного вибору, екзистенціальна закинутість у певну соціокультурну та історично–цивілізаційну реальність, індивідуальна залежність від соціального планування призводять до того, що життєтворча стратегія особистості може носити соціально–руйнівний характер. Найефективнішим методом запобігання цьому, з нашої точки зору, є свідомий гармонійний, синхронізуючий підхід у діяльності суб'єктів соціального планування та особистісного життєтворчого стратегічного самопланування.

В цьому контексті свідоме, духовно–вольове самопланування становлення та розвитку культури життєтворчості особистості набуває ще й соціалізаційно–адаптивного значення, тобто самостійне вибудовування особистісної ціннісної ієрархії на раціональній і, водночас, вольовій основі із врахуванням загальноприйнятих архетипічних і позитивно–стереотипних соціальних аксіологічних структур веде, зазвичай, не до протистояння в системі «Особистість – Суспільство», а до взаємокоординації і співтворчості.

«Розвинутий емоційно–вольовий компонент усвідомленого відношення особистості до власної життєвої стратегії свідчить про те, що процес усвідомленого самовідношення перетворився на базовий компонент особистісної культури, а не просто бажання. Його прояв характеризується тим, що особистість вільна від негативних стереотипів та переконань, прагне до ціннісної взаємодії з оточуючим світом, яка ґрунтується на відкритих позитивних емоціях та почуттях, на глибокому та щирому співпереживанні, емпатії» [4, с. 51]. Екзистенціально–комунікативна сутність самопланування якраз і полягає в тому, що воно несе в собі потенціал абсолютної відповідальності особистості за вибудовувану життєву стратегію, а також за інструменти і засоби її системно–цільового впровадження та корекції. Така відповідальність дозволяє людині в повній мірі відчути власну активну суб'єктивність як в процесі особистісної самоідентифікації і самореалізації, так і на рівні соціокультурної та історично–цивілізаційної дії.

Таким чином, самопланування становлення та розвитку культури життєтворчості особистості

телеологічно концентрується не лише на вибудовуванні внутрішньо-особистісної аксіологічної ієрархії, але й на активну реакцію на зовнішні соціальні реалії, що зумовлює соціалізаційну актуалізацію особистості, а також розвиток адаптаційних потенцій людини як суб'єкта соціокультурної творчості.

«В основі розвитку усвідомленого ставлення особистості до власного життя лежить особистісна активність самосвідомої людини, її духовна й практична діяльність самоздійснення. Але ця особистісна активність не є ізольованою діяльністю людини, вона відбувається всередині соціально значимої діяльності» [4, с. 51]. Отже, соціальні значення, символи, архетипи і стереотипи, знаково-інформаційні реальності є необхідними передумовами для повноцінної самопланувальної діяльності особистості, адже саме в зовнішньому соціальному середовищі буде здійснюватися результативне та констатуюче підсумування вдалого чи невдалого вибудовування і реалізації системно-цільової, стратегічної моделі людської життєдіяльності, на основі чого можна робити висновки про її цілісність, ефективність, доцільність і цілеспрямованість. В залежності від згаданих характеристик і параметрів культура життєтворчості особистості в контексті свого самопланування набуває різних сутнісних проявів. Особисті події в житті людини, зовнішні соціальні чинники, поруч з духовно-вольовими, емоційними і раціональними зусиллями самої особистості визначають, яку стратегію самостановлення і самореалізації вибере людина, якими методами та з якою мірою інтенсивності буде її реалізовувати.

Стратегію життя особистості можна, зокрема, класифікувати згідно з специфікою вирішення життєвих задач: «Перший тип – пристосувальна стратегія життя – направлена на зміну своєї особистості, виходячи із зовнішніх викликів соціального середовища. Під впливом такої стратегії життя може бути інфантильне відношення до життя, коли людина боїться брати на себе відповідальність. Або іншою формою прояву даного типу є конформізм. Другий тип – діяльна стратегія життя – орієнтована на зміну зовнішнього середовища згідно з сенсом життя та цінностей особистості, що відбивається в стратегії боротьби за перебудову суспільства або перебудову відносин між людьми» [5, с. 14].

Культура життєтворчості особистості є саме тим поняттям, в якому відображається мотиваційна, реалізаційна та результативна сфера того чи іншого типу системно-стратегічного планування життя особистості. Інтенсивна життєтворча активність сприяє створенню і розвитку високопродуктивної, в духовному та матеріальному плані, особистості, з іншого боку – пасивно-пристосувальна життєва позиція породжує такий тип життєтворчої реалізації, який якнайменше призводить до реальної самоідентифікації і самоздійснення людини.

Подолання пасивно-споживачької життєвої позиції можливе лише на основі особистісних вольових зусиль, адже зовнішнє соціальне середовище може лише сприяти чи заважати самотворчому розвитку людини, але не здатне забезпечити його без активного системно-цільового самопланування. Тим більше, що сучасна інформаційно-знакова цивілізація всіляко сприяє споживачьким настроям, на особистість покладається сьогодні велика відповідальність самоздійснення і самореалізації в

несприятливих для цього соціокультурних умовах. «Сьогодні людина не формується, засвоюючи те, що йде їй назустріч з традицій її світу. Віддаючись лише цьому, вона стає розсіяною. Людина залежить від себе як одинокої в новому смислі: вона повинна сама допомогти собі, якщо вже вона не вільна через засвоєння всепроникливої субстанції, а вільна в пустоті ніщо. Якщо трансценденція ховається, людина може прийти до неї лише через саму себе» [6, с. 377]. В цьому полягає сутність духовно-вольового характеру культури життєтворчості особистості, а також єдино можливий свідомий тип самопланування. Феноменологічне і аксіологічне трансцендування людини може відбуватися лише на шляху звільнення духовної енергії та її систематичного і цілісного свідомого впорядкування в суспільно-сприйнятливих формах та соціокультурних явищах. Самоздійснення в якості культурного і цивілізаційного суб'єкта стає можливим лише у процесі перетворення дійсності, її впорядкуванні на основі особистісних ідеалів.

Системно-цільове, стратегічне самопланування становлення та розвитку культури життєтворчості особистості має на меті трансформувати все різноманіття зовнішніх мотивацій та ціннісних установок в певну цілепокладальну цілісність, яка дає людині міцне підґрунтя для самореалізаційної життєдіяльності. Проектування власної життєдіяльності у будь-якому віці й на різні проміжки часу вимагає від людини як особистісної відвертості, так і реальної оцінки соціокультурних та історично-цивілізаційних умов. Розуміння і усвідомлення власних енергетичних можливостей дає змогу встановлювати відповідні й відповідальні життєві цілі, а також ефективно їх досягати, тим самим досягаючи принаймні стану особистісного задоволення чи, навіть, щастя. «Життєве творче проектування пов'язане з відкриттям себе для себе, творчим осмисленням особистісних ресурсів, використанням соціальних можливостей» [7, с. 63]. Таким чином, особистісне самопланування разом із інноваційно-гуманістичними формами соціального планування складають комплекс необхідних умов формування і розвитку культури життєтворчості особистості. Цей комплекс є складним, полісистемним утворенням, в якому переплітається велика кількість соціальних і особистісних, матеріальних і духовних, інформаційно-знакових і духовно-енергетичних чинників, але його цілепокладальна, телеологічна функція обов'язково містить в собі самореалізацію особистості як ключову гуманістично-спрямовану мету.

Підсумовуючи аналіз системно-планової діяльності людини можна зробити висновок, що самопланування становлення та розвитку культури життєтворчості особистості є складно-структурованим і цілісно-спрямованим процесом, що поєднує в собі різномірневу соціальну та індивідуальну мотивації, смисловий і ціннісний чинники встановлення життєвих цілей та методів їх досягнення. Перспективним напрямом у цій важливій темі є дослідження проблеми реалізації творчого потенціалу особистості.

Список використаних джерел

1. Крейдун Н. П. Життєві стратегії особистості: психологічний аспект, проблеми дослідження / Н. П. Крейдун // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Психологія. – Х.: ХНУ, 2006. – Вип.35. – №718. – С.52–54.

2. Гудзенко–Александрук О. Самовдосконалення особистості: до духовної досконалості через досягнення антропологічної цілісності / Олена Гудзенко–Александрук // Наукові записки тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. – 2007. – №15. – С.62–67.

3. Жизнь как творчество: социально–психологический анализ / [В. И. Шинкарук, Л. В. Сохань, Н. А. Шульга и др.]. Отв. ред. Л. В. Сохань, В. А. Тихонович – К.: Наукова думка, 1985. – 302 с.

4. Федерягин Е. М. Воспитание у студентов осознанного отношения к собственной жизненной стратегии как фактора личностного саморазвития / Е. М. Федерягин // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Глухів: ГДПУ, 2005. – Вип.6. – С.50–54.

5. Кудінов І. О. Типологія життєвих стратегій особистості / І. О. Кудінов // Політологічний вісник: [Зб. наук. праць]. – К.: ІНТАС, 2008. – Вип.33. – С.6–16.

6. Ясперс К. Духовная ситуация времени // Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. 2–е изд. / Карл Ясперс. – М.: Республика, 1994. – С.288–418.

7. Ницета В. А. Критичне творче мислення у контексті життєтворчої спрямованості вивчення української мови та літератури / В. А. Ницета // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету: (Педагогічні науки). – Бердянськ: БДПУ, 2008. – №4. – С.62–71.

References

1. Krejdu N. P. Zhytjevi strategii' osobystosti: psihologichnyj aspekt, problemy doslidzhenja / N. P. Krejdu // Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. N. Karazina. Serija Psihologija. – H.: HNU, 2006. – Vyp.35. – №718. – С.52–54.

2. Gudzenko–Aleksandruk O. Samovdoskonalenja osobystosti: do duhovnoi' doskonalosti cherez dosjagnennja antropologichnoi' cilisnosti / Olena Gudzenko–Aleksandruk // Naukovi zapysky ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatjuka. Serija: Filosofija. – 2007. – №15. – С.62–67.

3. Zhizn' kak tvorcestvo: social'no–psihologicheskij analiz / [V. I. Shinkaruk, L. V. Sohan', N. A. Shul'ga i dr.]. Отв. ред. Л. В. Сохань, В. А. Тихонович – К.: Наукова думка, 1985. – 302 с.

4. Federjagin E. M. Vospitanie u studentov osoznannogo otnoshenija k sobstvennoj zhiznenoj strategii kak faktora lichnostnogo samorazvitija / E. M. Federjagin // Visnyk Gluhivs'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu. Serija: Pedagogichni nauky. – Gluhiv: GDPU, 2005. – Vyp.6. – С.50–54.

5. Kudinov I. O. Typologija zhytjevyh strategij osobystosti / I. O. Kudinov // Politologichnyj visnyk: [Zb. nauk. prac']. – K.: INTAS, 2008. – Vyp.33. – С.6–16.

6. Jaspers K. Duhovnaja situacija vremeni // Jaspers K. Smysl i naznachenie istorii: Per. s nem. 2–e izd. / Karl Jaspers. – M.: Respublika, 1994. – С.288–418.

7. Nyshheta V. A. Krytychne tvorche myslennja u konteksti zhytjetvorchoi' sprjamovanosti vyvchennja ukrai'ns'koi' movy ta literatury / V. A. Nyshheta // Zbirnyk naukovykh prac' Berdjans'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu: (Pedagogichni nauky). – Berdjans'k: BDPU, 2008. – №4. – С.62–71.

Bogdanova N. G., doctor of Philosophical Sciences, associate professor of general engineering disciplines, Professor of the Department of labour protection and ecological safety, Educational Scientific Professional Pedagogical Institute of Ukrainian Engineering Pedagogical Academy (Ukraine, Slavyansk), bogdanovang@ukr.net

The self–realization for development process culture of vital creativity of personality

The article shows that the necessary integrative element giftware activity along with social planning acts semplovant. The purpose of this paper is to analyze the systematic planned human activities on the strategic ordering of all sets, and the variety of factors that, on the one hand, jitter determine the potency of personality, on the other hand, under the direct influence of personal creativity. The main methodological tools of the research are the fundamental basis of scientific analysis, in particular: dialectical, hermeneutical, comparative, structural–functional and other methods. It is concluded that semplovani of formation and development of culture of the life of the individual is difficult–structured and holistically–directed process that combines social and individual multi–level of motivation, meaning and value factors of establishing life goals and how to achieve them. A promising direction in this important topic is to study the problem of realization of creative potential of personality.

Keywords: vital creativity, semplovani, activity, personality, goal setting, self–actualization, development, culture, potential, self–fulfillment.

Богданова Н. Г., доктор філософських наук, доцент кафедри общинженерных дисциплин, профессор кафедры охраны труда и экологической безопасности, Учебно–научный профессионально–педагогический институт Украинского инженерно–педагогической академии (Украина, Славянск), bogdanovang@ukr.net

Самопланирование процесса развития культуры жизнотворчества личности

Показано, что необходимым интегративным элементом жизнотворческой активности наряду с социальным планированием выступает самопланирование. Целью статьи является анализ системно–плановой деятельности человека относительно стратегического упорядочения всего множества и многообразия факторов, которые, с одной стороны, определяют жизнотворческие потенции личности, а с другой – находятся под непосредственным влиянием личностного творчества. Главным методологическим инструментарием исследования являются фундаментальные основы научного анализа, в частности: диалектический, герменевтический, сравнительный, структурно–функциональный и другие методы. Сделан вывод о том, что самопланирование становления и развития культуры жизнотворчества личности – это сложно–структурированный и целостно–направленный процесс, сочетающий в себе разноразнообразную социальную и индивидуальную мотивации, смысловой и ценностный факторы установления жизненных целей и методов их достижения. Перспективным направлением в этой важной теме является исследование проблемы реализации творческого потенциала личности.

Ключевые слова: жизнотворчество, самопланирование, деятельность, личность, целеполагание, самореализация, развитие, культура, потенциал, самоосуществление.

* * *

УДК 316.614.5

Качур К. Л.,
викладач кафедри філософської антропології,
аспірантка, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), pochtai@i.ua

АКТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ СІМ'Ї У СУЧАСНОМУ НЕСТАБІЛЬНОМУ СВІТІ

Автор статті виявляє актуалізуючу роль сім'ї у сучасному світі. Постановка проблеми окреслює актуальність дослідження сфери сім'ї та шлюбу. Авторка поставила мету продемонструвати та пояснити заострену зацікавленості до сімейної та шлюбної сфери серед сучасних дослідників через ті трансформаційні процеси, які мають місце в сучасній сім'ї. У статті представлено огляд найбільш поширених нетрадиційних форм сімейної організації та шлюбних орієнтацій, найбільшу увагу зосереджено на одностатевих сім'ях та добровільно бездітних сім'ях, оскільки саме вони мають чимало прихильників, а також найбільш дискусійними та дискусійними в сучасних наукових колах і серед усіх зацікавлених. Короткий аналіз досліджень ключових науковців демонструє невичерпний і перманентний інтерес до сім'ї. Отримані результати не є однозначними, оскільки сучасні матримоніальні настрої у суспільстві є суперечливими: традиції сімейності та дітності електично поєднуються з новими тенденціями до бездітності та експериментів із форми сім'ї.

Ключові слова: сім'я, шлюб, трансформація сім'ї, сімейна організація, одностатєва сім'я, чайлд–фрі сім'я, добровільно бездітні, реджектори, аффексонадо.

Постійний рух та мінливість є ознакою тих процесів, які відбуваються майже в усіх сферах життєдіяльності в сучасному світі. Трансформації, які наразі переживає інститут сім'ї та шлюбу викликають не аби який інтерес в наукових колах. Актуалізація проблематики сім'ї та питань, які потребують вирішення в контексті сімейної–шлюбної проблематики набули посиленого інтересу через ряд змін. Завданням статті є виявлення та аналіз тих трансформаційних процесів, які мають місце у сучасній сім'ї, і привертати увагу науковців. Наукові підходи до їх дослідження умовно можна поділити на два напрями: перший аналізує сім'ю як соціальний інститут, другий скеровує інструментарій дослідження на сім'ю як малу соціальну групу. Відповідно, сім'ю аналізують на макрорівні та мікрорівні. Дослідники сфер демографії, соціології, психології та педагогіки, історії виокремлюють різні аспекти буття сім'ї. Філософський аналіз має на меті створення цілісної системи уявлень про сім'ю та